

Dr. Tarczay Áron: A társadalmi szervezetek szervezetére vonatkozó követelmények a magyar bírói gyakorlatban

Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. tv. (Etv.) csak néhány alapvető szabályt fogalmaz meg a társadalmi szervezetek szervezetével kapcsolatban, így több jelentős kérdésre is a bírói gyakorlat adja meg a választ. Érdekes lehet tehát a döntvényekben megjelenő fontosabb megállapításokat összegezni. Az egyes társadalmi szervezetek szervezeti felépítését az alapszabályban kell rendezni, ennek hiányában a bírósági bejegyzést meg kell tagadni.¹

I. A legfőbb szervre vonatkozó követelmények

1. A közgyűlés és a küldöttgyűlés megalakulása, határozatképessége

Az Etv. 11. § (1) bekezdése értelmében a társadalmi szervezet legfőbb szerve lehet “a tagok összessége” (közgyűlés), vagy “a tagok által - az *alapszabályban meghatározottak szerint* - közvetlenül vagy közvetett úton választott testület” (küldöttgyűlés). Amennyiben a társadalmi szervezet legfőbb szerve a küldöttgyűlés, az alapszabálynak rendeznie kell a küldöttek számát és megválasztásának módját. Nem lehet tehát a vezetőséget megbízni ezeknek a szabályoknak a megalkotásával.²

A közgyűlés határozatképességéhez a tagok több, mint felének jelenléte szükséges. Az ezzel ellentétes alapszabály akkor is törvényt sért (mégpedig az Etv. 6. § (1) bekezdésében megfogalmazott demokratikus önkormányzás alapelvét), ha a szavazati joggal rendelkező tagok 50 %-ának jelenlétéhez köti a határozatképességet.³

Elfogadható az a rendelkezés, hogy határozatképtelenség esetén a megismételt közgyűlést a határozatképtelenség miatt elnapolt közgyűlés után egy órával össze lehet hívni, és hogy a megismételt közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes, de csak akkor, ha a tagokat erről – és nyilván a napirendről is – az eredeti meghívóban tájékoztatták.⁴

2. Részvétel és szavazati jog

Nem lehet a szavazati jog gyakorlását a 18. életévhez kötni. Az ilyen alapszabályi rendelkezés sérti “az Etv. 6. §-ának (1) bekezdésében foglalt azon előírást, hogy biztosítani kell az alapszabályban a szervezet demokratikus, önkormányzati elven alapuló működését és elősegíteni a tagok jogainak érvényesülését.”, valamint a 9. § *b)* pontját, amely szerint “az egyesület tagja választhat és választható a társadalmi szervezet szerveibe.” A választhatóságot illetően kiskorú tag számára a polgári jogi cselekvőképesség törvényes korlátot teremt az olyan tisztségeknél, ahol a szervezet képviselőjeként eljárva érvényes polgári jogi nyilatkozatokat kell tenni. Nincs helye azonban a választás, a szavazati jog gyakorlása körében az életkor szerinti

---

¹ BH 1990. 155.

² BH 1999. 582.

³ BH 2000. 36., BH 1997. 204.

⁴ BH 1997. 204.

megkülönböztetésnek.⁵ Ugyanezen okból jogsértő az alapító okirat azon rendelkezése, amely szerint a 14. életévét betöltött tag ugyan részt vehet a közgyűlésen, de nem vehet részt az elnökség megválasztásában. Ugyanakkor a tagfelvételre megállapíthat korhatárt az alapító okirat.⁶

Szintén az Etv. 6. § (1) bekezdését és 9. § *b*) pontját sérti, és így jogellenes az az alapító okirati rendelkezés, amely a befizetett tagdíj mértékétől függően állapítja meg az egyes tagok szavazati jogának mértékét.⁷ A fentieknek megfelelően törvénysértő a társadalmi szervezet közgyűlésének összehívása, ha a tagdíjhátralékkal rendelkezőket, illetve a fiatalokú tagokat a közgyűlésre nem hívják meg.⁸ A tagegyenlőség elvét sérti az a rendelkezése egy részvénytársaság magánszemély részvényesei által létrehozott egyesület alapszabályának azon rendelkezése, amely a szavazati arányt a részvények számával arányosan állapítja meg. Nem megfelelő érvelés ebben a körben az, hogy a szavazati jog nem személyhez, hanem részvényhez kötött.⁹ Azonban nem sérti a demokratikus működés elvét az egyesület alapszabálya azzal, ha egyes tagok jogi státusa eltérő, így bizonyos, az alapszabályban pontosan meghatározott kérdésekben az alapító tagoknak, illetve az alapító tagok által e tisztségre felkért tiszteletbeli tagoknak „vétőjoga” van. Az alapszabály ismeretében az újonnan csatlakozó személy szabadon dönthet arról, hogy kíván-e egy így működő társadalmi szervezethez csatlakozni.¹⁰

A társadalmi szervezet tagja csak személyesen gyakorolhatja a közgyűlésen való részvétel, szavazás jogát, azt írásbeli meghatalmazással sem ruházhatja más tagra. Ellenkező esetben lehetővé válna, hogy a tagság töredéke válna jogosultta döntéshozatalra.¹¹ E megállapítás jobb megértése érdekében a 2/2005. KJE megállapítja a társadalmi szervezetek helyét a demokratikus jogállam alkotmányos szervei között. A legfelsőbb népképviselői szerv, az Országgyűlés és a helyi közhatalmat gyakorló önkormányzati képviselő-testület tagjai választással nyerik el megbízatásukat. Ezek mellett a demokratikus hatalomgyakorlás fontos szervei a különböző érdekek és értékek alapján való önszerveződés során létrejött társadalmi szervezetek, amelyekben a legfőbb szerv – a fentieknek megfelelően – a közgyűlés, vagy a választott küldöttgyűlés. Mindhárom szervtípus jellemzője, hogy mind a testületi szervek választása során a választásra jogosultak, mind a testület működése során annak tagjai csak személyesen lehet eljárni, képviselőre nincs lehetőség. A Ptk. 219. § értelmében más személy (képviselő) útján is lehet szerződést kötni, vagy más jognyilatkozatot tenni, kivéve, ha jogszabály szerint a nyilatkozat csak személyesen tehető meg; a képviselő cselekménye által a képviselt válik jogosítottá, illetve kötelezetté. Csakhogy ez a szabály a szerződéses jogviszonyokban és nem a társadalmi szervezetek közjogi viszonyaiban alkalmazható. Azonban a jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet tagok a Ptk. 29. § (2) bekezdés szerinti képviselőjük útján vesznek részt a szervezet működésében.

II. A tisztviselőkre vonatkozó követelmények

1.) Az egyes tagok tisztviselővé választhatósága

⁵ BH 1997. 95.

⁶ BH 1993. 522.

⁷ BH 1996. 280.

⁸ BH 1994. 697.

⁹ BH 1997. 204.

¹⁰ BH 1993. 119.

¹¹ BH 1997. 251.

Már szó volt a szavazati jog életkor alapján való korlátozásának jogellenességéről. Az azonban nem jogellenes, ha az alapító okirat értelmében “csak az életkori sajátosságainak megfelelő tisztségre” választható a kiskorú tag. “A társadalmi szervezet ugyanis az Etv. 2. §-ának (4) bekezdése értelmében jogi személy, így meg kell felelnie a Ptk.-ban írt, a jogi személyekre vonatkozó követelményeknek is. Nyilvánvaló, hogy cselekvőképtelen személy nem képviselheti a jogi személyt, és nem rendelkezhet a bankszámla felett sem.”¹²

2.) A tisztségviselők megválasztásának módja

A tisztségviselő megüresült helyét választással kell betölteni, nem lehet behívással, kooptálással. Az Etv. 6. § (1) bekezdése értelmében ugyanis a “társadalmi szervezet alapszabálya az abban meghatározott célkitűzéseknek megfelelően biztosítja a szervezet demokratikus, önkormányzati elven alapuló működését, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését.” A 9. § b) pontja szerint a társadalmi szervezet tagja “választhat és választható a társadalmi szervezet szerveibe”. Míg a 11. § (3) bekezdés értelmében az “ügyintéző és képviselői szerveket az alapszabály eltérő rendelkezése hiányában titkos szavazással kell megválasztani.”¹³

Tekintettel arra, hogy az Etv. 12. § (1) bekezdése nem utalja a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe az egyesület elnökének megválasztását, nem feltétlenül törvénysértő az alapszabály olyan rendelkezése, hogy az elnököt az elnökség választja. Azonban az egyesületi tagok 9. §-ban megfogalmazott jogaiból és a 6. §-ban írt demokratikus működés elvéből következően ez csak akkor lehet jogszerű, ha az alapszabálynak az elnökség összetételére és megválasztására vonatkozó szabályai biztosítják a tagok jogainak érvényesülését.¹⁴

---

¹² BH 1993. 576.

¹³ BH 1998. 461., BH 1998. 616.

¹⁴ BH 1992. 279.